СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLVI. Ч. 205. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 3-го вересня 1938. No. 205. Jersey City, N. J., Saturday, September 3, 1938. VOL. XLVI.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

МАЄТОК У. Н. С. ПЕРЕЙШОВ 5 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ

Місячне замкнення фінансового діловодства Українського Народного Союзу з кінцем серпня 1938. року виказало, що загальний маєток У. Н. Союзу перейшов уже значно суму пятьох міліонів долярів.

МЕКСИКО ВІДКИДАЄ АМЕРИКАНСЬКЕ ДОМАГАННЯ

МЕКСИКО. — У своїй промові на відкритті мексиканського конґресу президент Мексика, Карденас, спімнув між іншими справами й останню ноту американського уряду в справі конфіскати американських маєтків у Мексику. Цим Карденас дав відповідь на американське домагання.

Мексиканський президент сказав, що мексиканський уряд не погоджується на американське домагання віддати справу заплати за заб[illegible]і маєтки розємному судові. В цьому домаг[illegible] Карденас добачує бажання сильнішого наки[illegible]ою волю слабшому. Він пригадав, що й американський президент теж допускався конфіскати майна, коли він домагався виміни золота на паперові банкноти. Він заявив, що мексиканський уряд буде в цій справі керуватися виключно мексиканськими правами, бо, мовляв, це не міждержавна, а внутрішня справа Мексика.

Він висказав надію, що мексиканський уряд заплатить американцям за забрані нафтові терени приходами з нафти, добутої з тих теренів.

ВОЄННІ КОРАБЛІ ПІСЛАНО НА СЛУЖБУ НА АТЛЯНТИКУ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти приказав створити на Атлянтійськім океані постійну бойову ескадру.

Ескадра має бути зорґанізована в наступний вівторок. Має складатися покищо з 7 найновіших кружляків і 7 контрторпедовців з 7,400 моряками залоги.

Подібну ескадру на Тихому океані зорґанізовано в 1932 році.

ЗНАВЦІ ПОКІНЧИЛИ РОЗГЛЯД РОБІТНИЧИХ СПРАВ В АНҐЛІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Ґрупа знавців, що були уповажнені минулого літа розслідити стан робітництва в Анґлії, вже покінчили свою працю й предложили президентові Рузвелтові свій звіт.

Розслід показує, що промислові відносини в Анґлії кращі, ніж у Злучених Державах, бо там підприємці й робітники краще з собою кооперують. Цю кооперацію дослідники приписують існуванню вдалого посередництва в справах між підприємцями й робітниками.

АВТОМОБІЛЬНА ЮНІЯ ПРОТИ КОМІТЕТУ ПРОМИСЛОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Гомер Мартин, предсідник юнії автомобільних робітників, котра досі була тісно звязана з Комітетом Промислової Орґанізації, повідомив Комітет, що юнія не дозволить Комітетові мішатися в справи своєї орґанізації. Спеціяльно юнія не дозволить на вмішування Комітету в справу усунення Мартином 4 головних урядників юнії.

ПРЕЗИДЕНТ БУДЕ ВСЕТАКИ ВИГОЛОШУВАТИ ВИБОРЧІ ПРОМОВИ.

СЕЙЛСБЕРІ (Меріленд). — Президент Рузвелт заповів, що приїде до Дентона й до цього міста на День Праці та виголосить у кожному з тих міст промову проти кандидатури сенатора Тайдинґза.

„НЕ БУДЕ КАНДИДУВАТИ ВТРЕТЄ".

ПОРТЛЕНД (Ореґон). — Джеймс Гемилтон Луіс, демократичний сенатор з Ілінойсу, заявив тут публично, що Рузвелт не буде ставити втрете своєї кандидатури на уряд президента Злучених Держав.

Мовляв, до нових виборів виринуть нові справи й питання, а на їх тлі нові провідники.

ЗАТОПИЛИ 5,000 ШТУК ЗБРОЇ.

Нюйорська поліція викинула в море й затопила 5,000 штук пальної зброї, забраної від ріжних злочинців. За останній рік з машинок при рогачках у підземних залізницях Ню Йорку вибрано 99,886 металевих кусків, що при їх помочі пасажири пробували дістатися на залізницю, не платячи належної монети.

5,000 ОСІБ ПОБИВАЮТЬСЯ ЗА 100 ПОЗИЦІЙ.

Коло 5,000 осіб станули в хвості під Муніципальним Будинком у Ню Йорку, щоби подати свою аплікацію на 100 позицій міських портерів. Багато аплікантів стояли в хвості цілий день і цілу ніч, а коли відчинили двері канцелярії, прийшло до такого стиску, що кількох з них покалічено. Позиція приносить 960 до 1,200 долярів на рік, а аплікант має бути здоровий тілесно та вміти читати й писати. Міський уряд думає завести інший спосіб для вношення просьб аплікантами.

КРІВАВА БІЙКА МІЖ ЖИДАМИ У ВИЛЬНІ.

У Вильні відбулося жидівське віче, що його скликала партія „Поалей Сіон" у звязку з подіями в Палестині. Підчас віча — пише польська преса — дійшло до бійки між присутніми і сіоністами-ревізіоністами, які напали й побили кільканацять жидів. Поліція арештувала кільканацять жидів. Поліція арештувала кільканацять осіб.

ПОВЕНІ В КАНАДІ ПОТЯГАЮТЬ ЗА СОБОЮ ЖЕРТВИ В ЛЮДЯХ.

У Портнефі, 40 миль від Квебеку на захід, згинули 2 особи в залізничій катастрофі на залізниці „Сіпіяр", спричиненій підмуленням залізничого тору. Катастрофа скоїлася, як льокомотива поїзду провалилася через підмитий водами міст. В іншому місці розлиті води ріки змели дім, а в ньому матір і її 6 дітей. У місті Ст. Ґреґуар, 7 миль від Квебеку, обвалилася гора й привалила дім, а в ньому 4 людей.

ПОШЕСТЬ ДИТЯЧОГО ПАРАЛІЖУ.

Міський уряд здоровля у Найаґара Фолз, Ню Йорк, подає, що в четвер було в місті сім випадків смерти від дитячого паралíжу, хоч у місті було лише 9 занотованих випадків занедужання на цю недугу.

ПАПА ОСТЕРІГАЄ СВІТ.

Папа римський знов висказав слова осторога всім тим, що мають нині владу, а використовують її на те, щоб защепити слова погорди до правди і справедливости. Він говорив, що навіть дикі народи вчать малих дітей пошани правди.

ШКОДИ, НАРОБЛЕНІ ТАЙФУНОМ.

За обчисленням у Токіо, сильний тайфун, що навістив східні міста Японії, накоїв шкоди на 28 міліонів долярів.

ДОКАЗАВ ЗАГАЛЬНЕ ДОВІРЯ ДО СЕБЕ.

Суперінтендент одного високого будинку у Вилминґтоні, Делявар, пробував дістати кота, що сидів на небезпечному місці, на 10-му поверсі будинку. Кіт зо страху скочив з дому. Він ударився об землю зо стуком, але підскочив угору й побіг дорогою, без видимого каліцтва.

НАЧАЛЬНИК ТЮРМИ ВІДПОВІДАЄ ЗА „ПЕЧЕННЯ" ВЯЗНІВ.

Повітові урядники в Філядельфії допитували Вилиема Милса, суперінтендента вязниць, про події в гомзбурзькій вязниці в дні 19—22 серпня, коли вязнів, що вийшли на голодовий страйк, „пекли" так, що 4 з них померли. Милз заявив, що відповідає за їх смерть вязничний сержант Джеймс Гарт, котрий видав безправний приказ пустити пару на вязнів, а також Джордж Рідер, помічник машиніста, що принявся виконувати безправний приказ.

МОСКАЛІ ПРО СЕБЕ.

Совєтські часописи виписують довгі статті про те, скільки хоробрости виявляли їх вояки в часі короткої боротьби з японцями. Отож, за словами тих часописів, усі вояки рвались один наперед другого, щоб якнайскорше застромити червоний прапор на горі, занятій японцями. Ґазета називає ці змагання совєтських вояків випередити один одного „соціялістичною компетицією".

ЛЮБИТЕЛЬКА ФІЛЬМ.

Ґрафиня Гавґвіц фон Ревентльов, з роду Готен, дідичка Вулвертових міліонів, що своїм мінянням чоловіків причиняється немало до компромітації американського капіталізму. На світлині вона сидить без свого чоловіка на виставі нової фільмової штуки. З нею напереді ґраф Чано, італійський міністер заграничних справ, та його секретар.

ГІТЛЄР СТАВИТЬ СВОЇ ДОМАГАННЯ ЧЕХАМ

БЕРЛІН. — Провідник судетських німців, Генляйн, мав наради в кватирі Гітлєра, в Берхтесґадені. На тих нарадах крім нього самого і Гітлєра були ще маршал Ґерінґ і міністер Ґебельс. Передискутувавши пропозиції чехів судетським німцям, вони відкинули їх і поставили свої. Тепер з тими пропозиціями Генляйн вертається знов до Чехословаччини.

ФРАНЦІЯ ЗБІЛЬШИЛА СВОЮ АРМІЮ.

ПАРИЖ. — Франція покликала тепер новий річник до війська. В цю пору вона все покликає новий річник, але цього року буде та зміна, що вона рівночасно не відпустить старого, а затримає його так довго, аж політичне положення в Европі полекшає. Враз з новим річником Франція матиме коло 900,000 війська.

ГІТЛЄР ПІДКРЕСЛЮЄ ПОТРЕБУ МИРУ З ФРАНЦІЄЮ.

ПАРИЖ. — Паризький часопис „Журналь", що є правого напрямку, помістив інтервю свого редактора з Гітлєром. Гітлєр підкреслив, що він бажає собі дуже миру з Францією. Оба краї фактично не мають ніяких причин воювати між собою і ненавидіти себе. Зате мають багато причин взаємно себе шанувати і собі помагати. Передтим, як націонал-соціялізм прийшов до влади, за найбільшу небезпеку в Европі вважали большевизм, який грозив захопленням Німеччини, а згодом цілого світу, чи бодай Европи. Тепер небезпека проминула завдяки націонал-соціялізмові. Через те й інші держави врятувались від большевизму. Чомуж тоді відноситися з такою ненавистю до націонал-соціялізму? — питався Гітлєр.

ІТАЛІЙЦІ І ЧЕХИ ВИСКАЗУЮТЬ СЛОВА ПРИЯЗНИ.

ПРАГА. — Велике враження викликала в міжнародніх колах заява італійського посла в Празі, що Італія все відносилася приязно до Чехословаччини і що ці відносини, оперті на засадах цивілізації і справедливости, будуть далі існувати. Ці слова сказав італійський посол з нагоди свого прибуття до Праги й обняття урядування. Президент Бенеш на те відповів, що ці теплі слова дорогі для Чехословаччини, особливо тепер, коли вона знаходиться в скрутім положенні.

ІТАЛІЯ ВИКИДАЄ ЖИДІВ.

РИМ. — Італійський уряд видав розпорядок, на основі якого всі жиди, що поселилися в Італії по 1919 році та що не є громадянами Італії, мусять до шістьох місяців опустити край. Навіть ті мусять опустити Італію, що подалися вже про громадянство, а ще його не одержали. Цей розпорядок уряд пояснює тим, що ці жиди-іміґранти мають певні політичні переконання, шкідливі для італійського народу. Вкупі з тим розпорядком проголосив італійський уряд також певні засади свого расизму. Отож, діти батька-італійця і матери-жидівки вважаються „чистими" італійцями, в противенстві до німецького расизму, в якім аж третє покоління мішаного подружжя вважають „чистим".

ВЕЛИКІ ДЕРЖАВИ ВИПИТУЮТЬ ПОЛЬЩУ.

ВАРШАВА. — Амбасадори Анґлії, Німеччини і Франції випитували польський уряд, як Польща ставитиметься на випадок чесько-німецького конфлікту. Польща давала виминаючу відповідь. Представникові німців міністер Бек сказав, що Польща не думає ставати по боці німців у цьому конфлікті. Також у відношенні до Франції Польща рішила покищо не приступати до її табору, на випадок, якби вона вплуталась у війну за Чехословаччину. Подібно як Італія, Польща рішила бути невтральною і приглядатися до подій. Щойно коли би події так розвинулися, що у власному інтересі треба би було піти у війну, Польща пішлаб тоді.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

РОЗСТРІЛИ АДМІРАЛІВ

У напружених часах, коли кожний день може принести вістку про вибух загальної війни, всяка новинка, що кидає світло на бойову здібність збройних сил кожної держави, є справою великої ваги. Тому донесення лондонського „Таймсу" до нюйорського „Таймсу" про „чистку" в російській военній фльоті є вісткою першорядної ваги.

Вісті видно взяті з офіціяльних сповіщень самого советського уряду. Ці вісті показують, що в російській военній фльоті советський уряд перевів недавно чергову чистку. Впали її жертвою дуже визначні люди в командуванні цеї фльоти. Розстрілено між іншими адмірала Владіміра Орлова, бувшого начального команданта червоної фльоти, що репрезентував Советський Союз на британській коронації в травні 1937 року; адмірала А. К. Сівкова, команданта балтійської фльоти; й адмірала Людрія, начальника морської академії. „Пропали" кудись, і мабуть стрінули таку саму долю: адмірал Іванов, що брав участь в англійській коронації як командант „Марата"; адмірал Муклевич, начальник фльотних будівель; адмірал Кожанов, командант чорноморської фльоти; адмірал Кіреєв, командант фльоти на Тихому океані; адмірал Діженов, командант фльоти на Північнім морю; адмірал Кадацький, командант фльотилі на Амурі; та професори морської академії Зверев і Петров.

Якби цих людей „пущено у відпустку" за просту нездарність, то це булоб не зле, але їх пущено в забуття як зрадників і ворогів народу, бо закидають їм навмисну хибну конструкцію російської фльоти. Мовляв, коли ця фльота потребувала великих военних кораблів, вони збільшали її дрібними кораблями. Замісць розбудовувати зачіпну фльоту, вони розбудовували оборонну.

Значіння цих розстрілів очевидне всякій думаючій людині. Навіть хочби припустити, що постріляні люди справді робили свідомо й зломисно, як це їм закидають, то й тоді ці розстріли не причиняться до скріплення боєздатности фльоти. Вже цей один факт, що большевицька пропаґанда дерла своє горло, щоб розхвалювати доблесних моряцьких командантів, а тепер тих самих людей пускає в забуття як зрадників, ворогів народу й саботажників-руїнників, не може причинитися до піднесення бойового духа й бойової віри в перемогу ні серед фльоти ні серед населення, що піддержує фльоту. „Прочищені" адмірали могли розбудовувати фльоту по фальшивій лінії, але, як їх не стало, не легко буде їх заступити новими людьми, хіба що це були люди, які займали становища не за своє фахове знання й широкий досвід, але за свою собачу вірність партійній лінії. Коли усувається начальників за такі поважні річи, як зрада, то тимсамим ставиться в тінь підозріння всіх підвладних їм офіцирів, що дістали свої ранґи завдяки цим вищим командантам. Таке підозріння до офіцирства не може причинитися до скріплення боєздатности фльоти.

Тому зовсім слушно деякі російські ґазети назвали розстріли адміралів розгромом російської фльоти.

ЗНЕСЕННЯ 40-ГОДИННОГО ТИЖНЯ У ФРАНЦІЇ

Недавно принесли ґаети вістку, що теперішній французький уряд з премієром Далядіє на чолі занехав ухвалений минулого року попереднім урядом 40-годинний тиждень праці. В цьому поперли Далядіє представники його власної партії, що носить офіційну назву „соціял-радикальної".

Далядіє домагався поваленння 40-годинного тижня праці тому, що в обличчі загрози війни французькі фабрики і всякі економічні заведення повинні витворювати більше продуктів, головно більше машин, автомобілів, повзів, літаків, гармат, амуніції; а далі сукна на мундури, харчів для вояків і т. п. Він вказував на інші держави, головно Німеччину, й говорив, що коли Франція не підтягатиме своєї продукції, то вона в тих перегонах залишиться далеко позаду. Цей арґумент промовив до душі соціял-радикалів і 40-годинний тиждень праці понехано.

Безперечно, що в обличчі війни такий поступок був розумний і можна поґратулювати французьким соціял-радикалам, що вони на нього здобулись. Европа дійсно на вулькані, всі народи гарячково приготовляються до війни на життя і смерть. Бо чергова війна це вже не буде лише „гартування", чи „полошення фармерських кабанів і зрушення їх до руху, поступу, праці", як звикли говорити мілітаристи. Тільки це буде боротьба за самоіснування: чи гідний даний нарід того, щоб заселяв певний кусник землі, і жив на ньому, чи може він нездатний, гірший від якогось іншого, і тому мусить вступитися з місця тому іншому. В обличчі такої небезпеки всі суспільні верстви, включаючи робітників, мусять на хвилю забути за свої клясові інтереси, щоб подбати за загально - національні, які містять у собі інтереси всіх суспільних кляс, включаючи і робітничі.

Та що інше в Европі, а що інше в Америці. Европейські народи мусять напружувати всі свої ресурси, щоб у тих змаганнях „пережити найсильнішого", вийти переможцями. Америка такої загрози не має. Фактично нині Америка не має найменшої загрози з боку якогось зверхнього ворога. Одиноким, та й то таким далеким, що майже оманним зверхнім ворогом, могла би бути Японія. Та вона тепер по вуха заплутана в Китаю, а також звязана Советами. Мексико і Канада навіть не входять у рахубу.

А тому й економічного життя Америки не треба звертати в напрямку величезних збройень і накопичування всякого роду военних матеріялів. Не звертаючи уваги на невдачу 40-годинного тижня праці в Франції, Америка ступнево може далі йти в тому напрямку, в якому пустилась, а саме: вкорочування годин праці, щоб дати змогу кращого відпочинку тим, що сьогодня працюють, а також дати змогу працювати тим, що нині не годні знайти праці.

Михайло Рудницький.

БІБЛІОФІЛИ Й БІБЛІОМАНИ

I.

Бібліофільський журнал це теж один із показників культури. Культура творить духові потреби, які межують із вибагами та примхами. Збирати рідкі, цінні книжки це приємність багатих чудаків. Суспільність, якої члени мають ледви на необхідні засоби прожитку та буденної вигоди не має бібліофілів.

Ми дійшли вже до тої культурної стадії, що розуміємо вагу книжок, навіть відчуваємо красу гарно виданої книжки, і не дивуємося, коли хтось збирає рідкі, цінні зразки друкованого слова. А поруч із тим усе ще постійно мусимо вести пропаґанду за книжки — за всякі книжки, що поширюють знання і скалю переживань. Таким робом усе ще в нас у світі книжок перемішане, наче потреби найвищої інтеліґентської кляси із звичками міщан і селян.

Чи є в нас уже бібліофіли? — важке питання. Маємо книголюбців і знавців книжки, може й смакунів. Та не маємо ні багатіїв, що скуповують рідкі книжки, ні чудаків, що за цінний примірник книжки готові віддати якийнебдуь інший цінний предмет, навіть для них необхідний. Не маємо такої скількости бібліофілів, як філятелістів, що нипають із хоробливою гарячкою за новими марками, купують їх, вимінюють і головно — студіюють.

Бібліофіл це не тільки той, що любить рідкі, дорогі, гарно видані книжки, а передовсім той, хто їх збирає. У багатих народів подибуємо бібліофілів і не багатих; ті, що мають постійні товариські звязки з письменниками і книгарями — передовсім самі письменники і книгарі — збирають часто легким коштом книжки на дуже дорогому папері (друковані як „авторські" в кількох примірниках), твори з автографами авторів, тощо. Бібліофільство, як усяка інша пристрасть колекціонувати якісь предмети, легко переходить у бібліоманію. Дуже важко означити межу, де кінчиться любов рідких і цінних книжок і де починається пристрасть збирати їх щораз більше. Нелегко теж зясувати, які книжки — рідкі та цінні. Для одних це може бути проблема критики, для інших тільки справа наскрізь купецька або забава маніяків.

Бібліофіл ріжниться від бібліомана таксамо, як нормально закохана людина від еротомана, як аматор і знавець алькоголю від пияка.

Як це дивно, але у великих і культурних народів є більше бібліофілів, ніж бібліоманів; у нас є мабуть більше бібліоманів, бо є і більше пияків, ніж знавців ріжних родів і сортів алькоголю. Збирати всякі книжки лекше, ніж вибирати між ними, — любити книжки для їх зверхнього вигляду лекше, ніж для їх змісту.

Бібліотека не стала ще для нашого інтеліґента таким необхідним предметом у хаті, яким стає вже тепер для нас лазничка. Дарма, що наші батьки й діди мали швидше в хаті полицю з книжками, ніж ванну, ванну дістає сучасне покоління вже готову з помешканням, а за книжки треба щойно самому подбати. А те, до чого треба окремої особистої енерґії, те, що не пливе із щоденної пирродньої потреби, залежить у нас часто від припадку.

В Англії винаймаєте мешкання не тільки з меблями, постіллю, сріблом, але й усіми книжками господарів, які виїхали на рік чи два до Індії, або до Австралії. Там чужі книжки мусите шанувати таксамо, як випозичену порцеляну. Та з другого боку бачите нераз у підземельній залізниці або в автобусі, як гість, дочитавши до кінця повість у дешевому виданні, покидає її як ґазету, бо вона виконала для нього своє завдання. Навіть формат англійських книжок пристосований до звички англійців носити їх у кишені, щоб кожну вільну хвилину можна використати для лектури.

Нема в нас окремих бібліофільських видань, бо покищо навіть звичайні не виплачуються. Не можна сказати, що не любимо й не поважаємо книжок, але ця любов і пошана для них нагадує почування у святочних офіціяльних хвилинах, далекі від потреб щоденщини. Ми вміємо частіше та лекше ніж інші культурні народи влаштовувати письменникові ювилей або похорон — і то такий, що неодин автор повинен би завчасу для нього вмирати! — але не вміємо заплатити за книжку того самого письменника, видану на кращому папері, кількакротну ціну, навіть якби ця книжка була бібліофільським раритетом.

Мало хто думає в нас про те, що книжки, видані на дешевому папері, засуджені на загибіль і що за кількадесять літ може залишитись із них тільки порох. Уже сьогодні ріжні цінні твори нашої недавньої минувшини залишились тільки у двох-трьох примірниках і коли їх не перевидамо, — вони пропадуть бесслідно, якби ніколи їх і не було. Приватних книгозбірень маємо так мало, що не можемо рахувати на них як на те джерело, звідки можнаб дістати „раритети"; прилюдних наукових бібліотек маємо ще менше.

Саме при думках про рідкі твори, що щезають із поверхні землі, сумно стає, чому в нас так мало бібліофілів. Книжок розходиться в нас так мало й так рідко зберігають їх по домах, що ті, які хотілиб їх збирати, моглиб їх вимінювати за будьщо. Автім навіть ті, що мають власну бібліотеку й доповнюють її вряди-годи новинами, майже ніколи не обмінюються з іншими за інші книжки, хоч мають цілі полиці непотрібної старовини — напевне цінної для інших.

Живемо в атмосфері, яка не заохочує людей купувати книжки. Винаймаємо щораз менше помешкання, купуємо щораз менше меблів, не маємо навіть довіря до всесильного гроша, що девалюється.

II.

Здавалось би — і так каже льоґіка — що найбільше бібліофілів повинно би бути серед тих, що книжки творять і ними живуть. Автім наші письменники рідко коли займаються бібліофільством; не досить жити книжками, а треба ще й жити з них, щоб можна їх купувати. Книгозбірня вимагає теж більшого помешкання і, щоб могла побільшуватися без постійних матеріяльних вкладів — її власник мусить підтримувати живі товариські звязки з авторами, книгарями, видавцями та книголюбами.

Історія бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка є наглядним доказом, як мало наших громадян, умираючи, залишає бібліофільську збірку. Ті книгозбірні, які вони записують як дар у своєму заповіті, це здебільша книжки, потрібні їм за життя для фахової праці або й випадкова збиранина принагідної лектури.

Твори нашої літератури не мають іще своєї відповідної ціни на міжнародньому бібліофільському ринку з тої самої причини, з якої донедавна (і тепер іще) не було огляду нашої літератури в неодному великому енциклопедичному збірнику, де є історія інших словянських літератур. Та славісти серед ріжних народів знають ціну рідких бібліофільських примірників з нашого письменства й нераз хапають їх прихапцем як цінну знахідку. Трапляється вже й у нас, що багаті одиниці купують рідкі чужинні образи — чому ж не моглиб існувати бібліофіли, що поквапно кидаються на рідку книжку чужинного письменника?

Відповідь на такі питання проста, зате непроста справа виплекати в нас бібліофілів, наче шовкопрядку в невідповідному підсонні.

Живемо в добі, коли духові справи перемінюються у вуличні поклики й масові гасла, а не у предмет[illegible]турних цінноцщів. Навіть [illegible]тими, що пишуть книж[illegible] щораз більше таких, які повторюють бездумно фразу, що слово мусить стати ділом. Як вони уявляють собі переміну літературного чи фільософічного твору на практичний „чин" — цього від них не довідаєтесь, бо кожний, що кидає такі гасла, вважає себе сам передовсім звільненим від „чину" тимсамим, що говорить про нього, себто закликає до нього інших. Недиво, що в світі появляється щораз більше книжок і що серед них є щораз менше вартісних, бо їх автори думають передовсім про всякі практичні справи, замісць про той духовий світ, з якого родяться твори Шекспіра „витримати натиск часу та його тіла".

Погляньте в минуле. Все те, що виринає у вашій уяві як найясніші хвилини рідної історії та найсильніші основи національної традиції стало вашим духовим надбанням тільки завдяки книжкам. Якби на тих місцях, де залишилися степові могили та руїни вікових будівель, залишились були ще бібліотеки по 100 томів — наше минуле булоб для нас стокротно багатіше. Навіть єгипетські піраміди промовляють до нас живіше кількома реченнями, написаними на їх стінах, ніж усією своєю архітектурою, про творців якої ми не вміли би багато сказати розумного, якби вже не знали про них із книжок.

Французький письменник Ґонкур попав раз у мелянхолійну задуму, коли Роні старший висловив думку, що колись, за яких сто тисяч чи пів міліона літ — бо для космосу такі ріжниці це наче крапля в морі — на землі не залишиться ніякого сліду з побуту людини. „Якто — скрикнув він глибоко вражений — то із тих книжок, над якими ми працюємо ціле життя, теж не залишиться нічого?!" Майже несвідомо в уяві письменника виринула книжка як той предмет, що має найбільше сили опертися всемогутньому часові, що все змітає з поверхні землі.

Може за яких сто літ ґрамофоновий кружок, що зберігатиме людський голос, заступить книжку, бо люди замісць списувати свої думки та враження будуть їх передавати безпосередніше. Та звої з живими голосами, наче давні пергаменти, теж будуть тільки бібліотекою. Не є це доказ нашої сильної влади над часом і простором, що з покоління в покоління передаємо тільки трохи думок і почувань на такому нетривкому матеріялі, як папір. Та нема у природі тривкішої матерії, що зберігалаб вірніше найцінніші здобутки людини; нема стихії, що живіше та швидше як слово передавалаб те, що є найменше матеріяльне в людині — думку та почування.

III.

Яка марна це праця збирати книжки і складати їх поруч! Великі культурні народи продукують їх тепер кількадесять денно й нема часу навіть одної що дня прочитати! Та коли на міліон книжок трапиться одна, що каже щось нове, таке, чого не було в попередніх, електричний струм переходить серед міліонової маси й бодай сто людей того дня дивиться на світ інакшими очима.

Найвище завдання бібліофіла — знаходити серед тисячей книжок такі, що можуть жити довше, ніж він сам та його нащадки. Дві-три книжки заступають майбутнім поколінням неодну добу з міліонами людей та їх метушливою діяльністю. Дві-три думки, два-три почування стають спонукою для цілого народу та культури, щоб іти вперед. „Усе те, що сказав Христос — каже Мультатулі — не дає пів аркуша друку"... І не треба більш як пів аркуша для ґенія, щоб виявив свою величину.

Неодин бібліофіл нагадує шукача діямантів на діямантових полях, що перекидає сотні тон ріні та звичайного каміння, щоб знайти серед них одно зернятко самоцвіту. Ця праця не завсіди виплачується, але вона підтримує в людині надію на краще завтра.

Хто збирає книжки хочби з необхідности для власного буденного вжитку, той знає, як їх шанують у нас земляки, коли вряди-годи їх позичає знайомим. Бібліофіли не позичають книжок таксамо, як не позичають діямантів ювеліри. Загальна в нас думка така, що не позичити приятелеві та знайомому книжки це щось більше як нечемність — ганебне скнарство. Хто сам не збирає книжок і не шанує їх, не розуміє, що до деяких примірників можна привязатись, як до найдорожчих предметів, які дістаємо у спадщині або здобуваємо дорогою ціною.

Те заздре почування, яке звязує бібліофіла з його улюбленою книжкою, виступає у бібліофіла у запальній формі — хоробливих заздрощів, що хтось має якусь цінну книжку. Бібліоман не завагається вкрасти книжки без думки про наслідки свого вчинку. Навіть серед нашого громадянства знаємо людей на високих становищах, яких не можна самих залишати в бібліотеці, де є рідкі видання та унікати.

Чим далі їдете в Европі із заходу на схід, від Англії до Росії — тим розтяжніше набираєте поняття про чужу власність. Взяти чужу книжку і не віддати у нас не вважають навіть за злодійство, хоч неодин робив би це із систематичною свідомістю. Виходилоб, що у нас незвичайно прихильний ґрунт для розвитку бібліофілів і бібліоманів. Та в нас крадуть книжки не з пристрасти для них, а з... конюнктури, яка дозволяє забирати їх безкарно. Між тими книжками рідко трапляються „раритети" та „унікати". Рідко коли бачимо книжки із помітками, які робили на їх берегах наші відомі письменники, — рідко чуємо про бібліофілів, які купувалиб рукописи наших письменників. У добі, коли до друку йдуть не рукописи, а машинописи, рукописів стає щораз менше. Тим рідші та цікавіші вони для бібліофілів.

Рукописи Шевченка стали вже віддавна дорогоцінністю, якої шукають навіть чужинці. Не навіть, а майже виключно чужинці. Ми не маємо покищо своїх бібліофілів і бібліоманів. Символом нашого бібліофільства міг би бути один журнал, що кілька років виходив на еміґрації з привабливою назвою „Книголюб" — навіть не друкований, а відбиваний на писальній машинці зовсім таксамо, як під сліпуваті студентські „скрипти".

За кожним разом, коли беру в руки журнал американських пасічників, що приходить до „Сільського Господаря", зідхаю до того часу, коли наші поети зможуть на такому папері і таким друком видавати свої дитирамби. — („Українська Книга").

Володимир Островський.

ПІД ЗНАМЯ ХРЕСТА

Повість з часу охрещення Руси-України в 988 р.

(2)

— Куди?

— Прийдеш, коли всі в городі заснуть. Тоді й довідаєшся. А тепер до роботи.

— Максіян мовчки підвівся й зник за дверима.

Почувся дівочий спів, а ще за хвилину перед Вівіяном стояла його одинока донька Олена, жвава чорнявка з продовгастими карими очима й багровою квіткою замісць уст.

— Не знаєш, кому князь готує рать?

— Знаю — задиркувато відповіла й обернулася млинком на пяті.

— Кажи.

— Не можу. Дала слово, що нікому не скажу.

— Але я мушу знати... для нашої справи... чуєш? — підніс голос.

— Не гукай, тату! Я не словянка, — випростувалась Олена й блиснула очима, як дамаською сталлю.

Вівіян знав, що Олена таксамо цікавиться подіями в Києві, як і він, та що вона така сама, як і він, горда, вперта й таємниць своїх нікому не відкриє. Тому то почав лагідніше:

— Та скажи хоч, хто тобі сказав?

Олена подумала й відповіла:

— Не обіцяла, що цього не скажу. Тож май вуха: сказав мені боярин Тихоша. Погани дуже раді, що Володимир готує рать. Кажуть, що вже віри не змінить.

Вівіян із докором похитав головою.

— То ти говориш із нашим лютим ворогом, із ворогом Христа? Хіба не знаєш, що Тихоша близький до Перунового опікуна Славія й до всіх тих поган, що й чути не хочуть про християнську віру?

— Знаю, але Тихоша хоче взяти мене за жінку — пожартувала, щоб батько не тягнув її за язик, і насмішкувато звинула розцвілі усточка.

Вогнем сипнуло на гордого Вівіяна. На його язиці вже зібралися страшні громи. Але стримався: любив Олену й не всилі був ранити її серця.

— Нема такого поганина, що був би вартий християнки Попандуклюсівни! — вигукнув. — Зрештою, про це ще поговоримо. Тепер не маю часу.

Олена посміхнулася й вийшла.

Довго кипів Вівіян. Він скорше смерти сподівався, ніж почути таке від Олени. Але обовязок — обовязком і в щасті й у горю. Мусів забути про Олену й думати про приготуваня Володимира.

— Гм! — міркував — каже: погани тішаться... Володимир віри не змінить... значить, іде проти християн... Так, так, готує рать грекам. Сам Соломон інакше не сказав би...

По півночі в кущах біля дому почулося жалісне:

— Мяв, мяяяв!

Вівіян відчинив двері й покликав:

— Киць! киць! киць!

Худорлявий Максіян шмигнув у сіни.

— Ніхто тебе не бачив?

— Ні.

Вівіян завів Максіяна до кімнати-божниці й тихо сказав:

— Я покликав тебе вночі, бо вдень і дурний хлопчина вуха наставляє. Присягни перед Спасителем, що нашої таємниці нікому не зрадиш.

— Присягаю.

— Добре. Отже знай. Поїдеш до Корсуня, до мого друга Анастаса.

— Аж до Корсуня? — здивувся Максіян.

— Тихо. Слухай і добре запамятай кожне моє слово. Скажеш Анастасові: „Володимир готує рать грекам і збирає силу велику; як хочеш, щоб віра Христова засяла в Києві, зроби так, щоб Володимир узяв Корсунь, бо йде він не підбити нас, а змусити імператорів дати йому нашу віру й Ганну". А тепер з Богом у дорогу! Виїдеш до сходу сонця.

II.

ОЛЕНА РОБИТЬ СВОЄ ДІЛО.

Була християнська неділя. В поганському Києві життя плило, як що дня: купці торгували, ремісники працювали в своїх варстатах, на пристані кипіло: одні купецькі човни припливали, другі відпливали; вози норманського й словянського типу, наладовані товарами, скрипіли так, що здрігалося повітря й серце терпло. А трохи вправо від торговельної пристані, вниз по Дніпрі, як муравлі, метушилися люди біля будови нових човнів.

Часи були непевні. Володимир, узявши в Ярополка Київ з поміччю поган, дав їм повну волю. І вони щораз вище підіймали голову та щораз гіршим оком споглядали на християн. Тому то з обережности Вівіян не ліз їм у вічі зо своєю грецькою вірою; навіть у неділі й свята таксамо доглядав за своїми робітниками-поганами, як і що дня. А працювало в нього русичів поган чимало.

Але тої неділі він одягнув свої найліпші червоні чоботи, зелений шовковий кафтан, вишитий сріблом і прикрашений срібними ґудзиками, широкі, словянського крою, сині оксамітні штани, взяв на голову оксамітну шапку, оторочену бобрами, і звернувся до Олени:

— Ти підеш до церкви?

— Ні, помолюся вдома. Хоч і цікаво подивитися на посла Кирила.

— Ти вже знаєш про нього? — здивувався Вівіян.

— Хіба ти не знаєш, що я все знаю? Навіть була вчора ввечері на березі, як він причалив. І тебе там бачила...

— Добрий з тебе розвідчик! Але ти нікому не кажи. Бо в Києві аж кипить проти греків.

(Далі буде).

•З ДНЯ•

ПРАВДИВИЙ ПРИЯТЕЛЬ.

Англійський журналіст Лянсельот Лотон, редактор квартальника „Ди Контемпорарі Рошя", є добре відомий українській суспільності. Він містив часто гарні статті про українців і обороняв їх справу. Він виголошував також про українців відчити, в яких також доказував слушність української справи. Один з таких відчитів, що був виголошений в одній із саль англійського парляментарного будинку, був видрукуваний у Лондоні окремою брошурою під заголовком „Ди Юкрайнієн Квещен енд ітс Імпортанс ту Ґрейт Бритен". Цю брошурку розпродувано пізніше і в нас. Крім того п. Лотон у кожнім числі свого власного квартальника, „Ди Контемпорарі Рошя", поміщував численні і дуже прихильні статті для нашої справи. Тому ми слушно вважаємо його нашим приятелем.

ГОЛОС КРИТИКИ.

Та ось в останнім числі „Ди Контемпорарі Рошя" знаходимо редакційну статтю, в якій є гострі слова критики на нашу адресу. Головно на адресу наших провідників і політиків. Стаття дорікає їм брак активности, нещирість, недбальство, а нераз глупоту.

Та хоч критика гірка, то видно з неї, що вона випливає не з ворожнечі до українців і їх справи, тільки з любови до них. П. Лотон огірчений на українців, що вони так занедбують свою справу на лондонському ґрунті. Українську справу він уважає „справедливою справою" і дослівно каже: „Багато людей дуже радо прислухувалисяб до справедливої справи. Українська справа є справедлива, але нема кому нею занятись і її голосити".

ВИНУЄ УКРАЇНЦІВ НА ЕМІҐРАЦІЇ.

За це винує п. Лотон тих українців, що є на еміґрації. Бо він знає дуже добре положення українського народу на його рідних землях, тому не дивується їм. Зате ті українці, що живуть за границею, головно в Америці і Канаді, мають можність розвинути в українській справі пропаганду, але чомусь з тим отягаються. П. Лотон своєю критичною статтею просто дорікає українцям, що вони так занедбують лондонський ґрунт, і хоч уживає гірких слів правди на нашу адресу, то це тимбільше кваліфікує його як нашого приятеля.

ПЕРЕДУМОВИ ПРОПАҐАНДИ.

Нема сумніву, що ми занедбуємо нашу заграничну пропаґанду. А занедбуємо її тому, що дотепер у нас нема виразно скристалізованих гадок і напрямків у нашій заграничній політиці.

Ми бачимо, що світ ділиться нині на ріжні табори й уставляється до боротьби. По котрім боці станемо ми?

Це дуже важне питання. Але на нього годі відповісти одним реченням. Бо наше положення замотане. Ми поділені між чотирьох окупантів. Навіть колиб ті чотири окупанти опинилися в однім таборі, то ще й тоді справа ускладнена тим, що є держави, які хотілиб усунути одного окупанта, а самі хотілиб заняти його місце. Вкінці, найбільше заплутує нашу справу це, що важко вгадати, котрий табор виграє.

ПОДІЛ РОЛЬ.

Супроти цього важко є відповісти, з ким нам іти. Правдоподібно найкраще буде, коли в нас наступить під оглядом закордонної політики поділ роль, і коли ми будемо заступлені в кожнім таборі.

Та, застановляючись над поділом роль, ми мусимо брати під увагу положення наших ґруп. Не зручно є, щоб якась ґрупа, перебуваючи в даній державі, залицялася до іншої, що ворожо наставлена до першої. Бо таку ґрупу зараз зліквідує та держава, в якій дана ґрупа перебуває.

Наша еміґрація в Америці в тому відношенні мусить виявити велику обережність і мусить відіграти в нашій заграничній політиці ту ролю, яку накинуло їй призначення.

БЕЗ ТОГО ПРОПАҐАНДА НЕ МОЖЛИВА.

Без точних напрямних у заграничній політиці нині не можемо вести ніякої пропаґанди. Бо нині народи не дуже цікавляться терпіннями інших народів, чи навіть їх культурними та мистецькими цінностями. Нині навіть цікавляться всякими бизнесовими пропозиціями не так, як колись. Нині всі народи і держави ставлять понад усе те, чи якийсь інший нарід вразі конфлікту стане по їх боці, чи по ворожім. А пропаґанда, яка не відповідає на це основне питання, в ніякому народі не здибає прихильників.

Лондон є нині одним з найважніших осередків світової політики. Чи вільно нам занедбувати його?

В ДЕНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ МАНІФЕСТАЦІЇ 4. ВЕРЕСНЯ 1938 Р.

Гаразд Вам, невтомні лицарі обнови!
В гаслах закликайте про визвольний жест,
Бо шлях обагрився від братньої крови,
В пімсту нехай грімко кличе маніфест.

Довкруги насильства жорстоко лютують,
Сумні пожарища із рідних святинь,
Присуди, розстріли, правдою торгують,
Матерей глумливо взяли за рабинь.

Погляньте, як молодь тюрма пожирає
За слово ідейне, за народній чин,
Як кат по чужині кровцю розливає.
Гей, браття, хто тільки України син,

Хай гарт сталить в серці, в душі присягає,
Що в борні спокійно не заложить рук,
Бо раб кожний з гнету чоло підіймає,
Щоб лише розбити неситих гадюк.

Бо доля у наших руках спочиває,
У вірі сталевій будується власть;
На світі відважний волю здобуває,
За неї він радо кров свою віддасть.

Вставайте! Скріпляйтесь в лицарськім настрою,
Бо хмари воркочуть, зближається час
Рішального зриву... Ми ждем в неспокою,
Та сурма мовчить ще і не кличе нас.

М. Костишин.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПІТСБУРҐ, ПА.

Український День.

У вівторок, 23. серпня ц. р., відбувся в Пітсбурґу, в парку Кенівуд, величавий Український День. Маси народу з усіх сторін напливали і всі вливалися до парку. Гомоніла українська пісня, гомоніло українське слово, а українські маси раділи, слухаючи їх і відчуваючи свою велич.

Щирим серцем і молитвою відкрив програму того Дня о. Сенета з Мікізракс, Па., а потім пішли українські співи, промови й українським степом викохані українські танці, укладу В. Авраменка.

Зібраних, велике море людських голов, привитали предсідники Дня: почесний, адв. В. Онишків, і діловий, д. Е. Животко. Святочний реферат виголосив ред. М. Хандога. Співали хори: дитячий з Мікізракс, Па., під проводом п. С. Костецього, звідси й хор мішаний під проводом п. Ґреся та хор пітсбурської молоді під проводом п. Т. Котули.

Соля були: одно на ручній гармонії дівчини з Карнеґі, Па., а друге хлопчика В. Ключановича з Борґетставну, на мандоліні.

Великою атракцією були танці під проводом учителя п. Н. Арсенія. Були це зібрані українські танцюристи з Пітсбурщини; вони прекрасно танцювали. Танець-дует виконала мала пара дітей, Леся Кудлик і Михайло Поломацканич з Монесену, Па., а сольо-козацький герць (танець з шаблею) Володимир Хандога з Керіку, Па. Всі вони будуть танцювати на концерті з нагоди конвенції української молоді в Пітсбурґу, Па.

Почесну сторожу творила Чорноморська Січ.

За відзначки зібрали членниці Союзу Українок $42.

Була вистава українських вишивок і кухня під зарядом пані Кучерової.

Останньою точкою в програмі був вибір красуні на „Панну Україну Пітсбурщини". Нею стала Ольга Бончак; другу нагороду одержала Маруся Станько, а третю Леся Онишків. Усі вони — три танцюристки: дві з Мікізракс, а третя з Пітсбурґу.

Проголошувачем був д-р Іван Процик. Він своїм гумором веселив приявних.

Кінцеве слово сказав фін. секр. УНПомочі, д. Е. Шабатура. Він подякував урядові Дня за працю, промовцям, співакам, танцюристам, їх учителеві Н. Арсенієві та диригентам.

Український День у Пітсбурґу, Па., відбувся прекрасно. Подяка нехай буде і всім тим, що на нього прибули і доказали, що Україна не вмерла!

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Українські летуни.

Дня 25. серпня ц. р. два українські летуни, котрі вчилися літати літаком, дістали з Вашинґтону, з бюра цивільного повітроплавства, дозволи як пільоти літаків. Це перші українські летуни в цьому стейті. Ними є: Степан Болюх з Провіденс, Р. Ай., і Петро Семчук з Вест Ворвик, Р. Ай. Оба є синами українських родичів, що є членами У. Н. Союзу і свідомими націоналістами.

Г. Болюх.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Враження з Союзового Здвигу.

Члени Українського Народного Союзу, уставляйтесь до походу! Хоружі вперед, молодь і старші за ними! — залунали грімкі слова, відбиваючись гомоном у серцях учасників Союзового Здвигу, що відбувся в Ню Йорку 28. серпня ц. р. заходом Комітету Відділів Українського Народного Союзу. Під ритмічний такт орхестри помашерували союзовці, держачи голови високо, горді, що належать до великої орґанізації, сильної духом та на трівких підвалинах. Вона, мов та скала на бурливому морі американського життя, стоїть і відбиває хвилі, що наче гори все бють і бють, стараючись підірвати її трівкі основи. „Але ніякі бурі не змогли її повалити й не повалять, якщо ми, всі старші й молодь, станемо під один союзовий прапор", — підкреслив п. Е. Ляхович у вступнім слові, розпочинаючи програму здвигу. Його слова потвердила молодь, зґуртована в хорі під проводом п. Т. Онуфрика, співаючи гимн У. Н. Союзу:

„Союз, мов сонце,
З темноти нас вивів,
В його рядах старий і молодий.
Доки цвисти буде Вашингтон і Київ,
Не згине Батько-Союз дорогий!"

Не хочу повторяти цілої програми здвигу, бо про це була довга новинка в ч. 20. „Свободи" з 30. серпня, але бажаю піднести те, що зворушило мене найбільше, а це конечність орґанізації у рядах У. Н. Союзу родженої тут молоді, що продовжалаб на американській землі українське життя. „Молодь уже виросла з дитинства й вона мусить стати на власні ноги", говорив між іншим адв. М. Пізнак. Її обовязком є поглянути на довголітню працю батьків-піонірів, склонити голову перед їх тяжкими, мозольними трудами й повести життя на кращий шлях. У. Н. Союз, як осередок, довкола котрого все народнє життя розвивається, повинен стати й осередком національного життя молоді. Я відчуваю правдивість цього визову й почуваюсь до обовязку сказати отверто про нашу найбільшу, найбагатшу установу, що стала горіючим смолоскипом серед пітьми незнання й несвідомости та байдужности перших іміґрантів, що дала почин усьому нашому народному життю, що дала змогу українському іміґрантові забезпечити себе й родину на випадок смерти. Знаю, що У. Н. Союз робить усякі заходи, щоб захопити молодь у праці для української справи, орґанізує її в спортові дружини, помагає студіюючій молоді в університетах, тому кличу за словами О. Грицая:

Ростиж нам, Союзе,
І стовпом нам стань,
Як стовп, що Мойсею
Обітом горів!
Шоб в хвилю грядучих
Визвольних змагань
Ти вказував путь нам
До збройних рядів.

Марія Лехицька,
чл. 204 від. У. Н. С.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Жалібна академія.

Заходом укр. прав. церкви відбулась 19. червня ц. р. жалібна академія в честь замордованого московськими аґентами вожда українських націоналістів, полк. Е. Коновальця. Заупокійне богослуження відправив о. д-р В. Клодницький, а також виголосив при кінці панахиди зворушливу проповідь, представляючи покійного як речника визвольної революційної ідеї. Притім переведено збірку, яка принесла $7.90. Опісля всі перейшли до У. Н. Дому, в якім відбулася жалібна академія.

На середині сцени виднів образ покійного полковника. Свято відкрив п. Ю. Бойко та зарядив одномінутну мовчанку для вшанування памяти погиблого. Місцевий хор укр. прав. церкви під проводом п. Й. Букати відспівав кілька пісень, приготованих до свята. Про життя і боротьбу полк. Е. Коновальця говорили: о. д-р В. Клодницький, пані П. Різник по англійськи до молоді і п. В. Різник. Підчас академії переведено збірку, якою занялись о. д-р Клодницький і І. Довгань. Жертвували по $1: пані Різник, о. д-р Клодницький, П. Кудрик, Ю. Бойко, І. Довгань, А. Басараб, П. Сусніцький, Я. Павлишин, Т. Колодій, Й. Буката, М. Паходок, Й. Ощуст, М. Данько, С. Щопик. Разом зібрано в церкві і в салі $27.16. По відтягненні розходів вислано $17.76 через Обєднання на визвольну боротьбу. Свято закінчено національним гимном. На жаль, треба зазначити, що публика чомусь не дописала, хоч був гарний день і було проголошено в церкві і в часописах.

Присутній.

ҐРУПА українських танцюристів, що під проводом п. М. Арсенія танцювали на пікніку в Кенівуд, Пітсбурґ, Па. (Ця фотографія була поміщена в „Pittsburgh Sun-Telegraph").

2,000-ЛІТНЄ ОЛИВНЕ ДЕРЕВО.

Незвичайний зразок ростинного „Метузалема" знаходиться в Портуґалії, в провінції Алентейо, в посілості міністра рільництва Е. Фернандеза де Олівейра. Є це оливне дерево, що має понад 2,000 років. Це дерево має від землі до корони 2.35 м., а обвід на висоті людини 9 м. Хоч яке воно старе, то цілком здорове і видає овочі, даючи що року 600 кґ. маслин (оливок), себто 60—70 л. оливи. Оливні дерева відзначаються довговічністю і дуже часто можна стрінути дерево, що має кількасот, а навіть і тисячу літ. Та хіба мало на світі є дерев, ровесників оливного дерева з Алентейо.

НОВА ЛАКОМИНКА.

В одному великому лондонському готелі працює тепер як кухар „шеф кухні' „Королівсько-Гавайського Готелю" з Гонолюлю, бельґієць Едґард Кіна, що почав свою карієру як хлопець до кухонної послуги у Лондоні. Він має за завдання задовольняти смак ріжних подорожних з далеких країв, щоб кожний із них міг у Лондоні зїсти те, що любить. Крім найвибагливіших европейських страв він знає всілякі витребеньки, які, як упевняє, мають незвичайний смак. Є напр. гавайська чорнильна риба, яку їдять із кремовим сосом з кокосового молока. На перший сніданок має бути премилий сік овочів, помаранч, ананасів та папаї (щось як кавун), який вливають до заморожених чарок. У високих ананасових штабах пють якийсь холодний „чай". Европейці, що попробували гавайських страв, жаліють, що не живуть на Гаваях.

ПОЖИТОК ІЗ ГРОМІВ І БЛИСКАВОК.

Люди в пошукуванні нових сил природи, яким могли би приказати працювати на себе, не забули робити проби, щоб запрягти енерґію громів і блискавок до людського ярма. Проби ці, покищо, не можуть похвалитись успіхами. Та не треба забувати, що сама природа, без помочі людського приладдя, вихісновує енерґію атмосферичної електричности із користю для людей. А саме, блискавка примушує азот, що є в повітрі, лучитися з киснем. Азотову сполуку, що з того повстає, сполікує дощ, вона спадає на землю та гноїть її, бо — як відомо — така хемічна сполука це дуже добрий гній для ріллі. У фабриках штучних погноїв наслідують спосіб, у який такі сполуки витворює буря громами та блискавками. Одначе фабрики, щоб витворити такі погної, мусять працювати електрикою, за яку дорого платять, а буря дає азотові погної даром. І тих погноїв природа продукує у своїх „лябор採аторіях" багато, бо яких 200 міліярдів фунтів річно (на всій землі). Так то кожна буря заощаджує хліборобові гарні гроші, які інакше він мусів би видати на штучні погної.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Акрон, О. — До допису з Акрону в ч. 168 „Свободи" про збірку на Рідну Школу додати: Я. Іваницький $1, Т. Т. Мацiовський 50 ц.

Нещастя.

— Ви чули, яке нещастя стрінуло нашого приятеля Петровича?

? ? ?

— Утік кудись з моєю жінкою.

УВАГА! НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

Зприводу 125-ліття уродин найбільшого генія України

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

відбудеться

8. СІЧНЯ (JANUARY) 1939. РОКУ

У ВЕЛИКІЙ САЛІ КАРНЕГІ ГОЛ У НЮ ЙОРКУ

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ

зложений з трьох частин: симфонічної, балетної й хорової, увесь опертий на творчості Тараса Шевченка, під начальною орудою Павла Печеніги-Углицького. — Просимо всі організації братії під увагу цей концерт при укладанні своїх імпрез у тому часі. 205-6

ОТСИМ ПОДАЄТЬСЯ ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, ЩО В НЕДІЛЮ, 18. ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) Ц. Р.

відбудеться

ТОРЖЕСТВЕННЕ ПОСВЯЧЕННЯ

НОВО ЗБУДОВАНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛ. ЦЕРКВИ СВ. АПП. ПЕТРА И ПАВЛА,

ПРИ 625 SO. HEALD STREET, WILMINGTON, DEL.

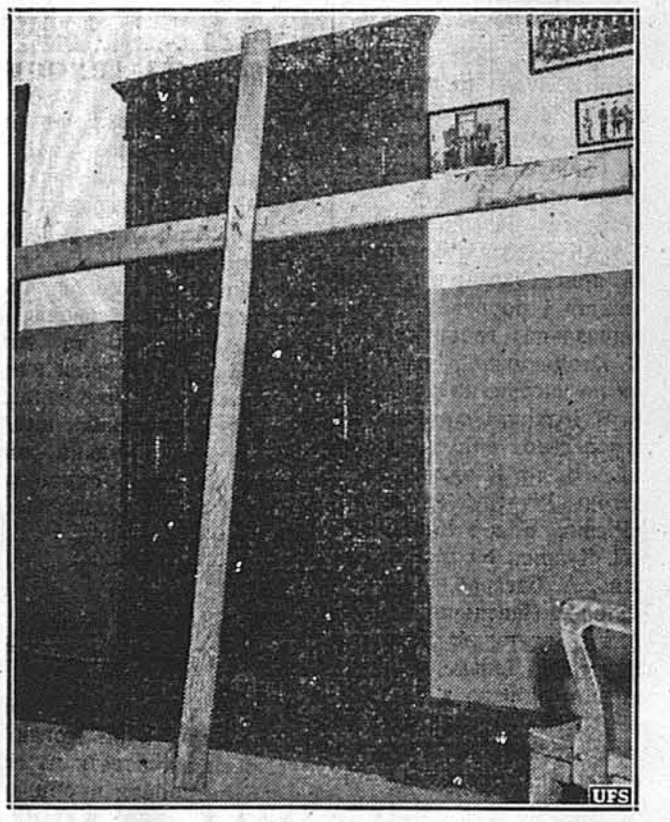
Посвячення відбудеться в наступному порядку:

В 9. годині рано розпічнеться Архієрейська Служба Божа, яку відправить Преосвященний Кир Богдан, єпископ Укр. Прав. Церкви Америки, Канади й Полуд. Америки, при співучасті довкомишного священства. По Сл. Божій розпічнеться посвячення та вложення в угольний камінь памятних документів і спису всіх фундаторів церкви, а відтак вмурування угольного каменя. В часі вмурування будуть виголошені відповідні до хвилі привіти через делегатів Укр. Установ.

Опісля розпічнеться спільний обід. В часі обіду будуть виступи укр. хорів та промови. При посвяченню будуть присутні представники стейту, міста та інші визначні люди. Точні програми будуть роздані на місці.

Українці й українки з Вілмінгтону, Коцвіл, Честер, Філаделфії та околиці! Явіться всі численно на це посвячення, яке є першим в стейті Делевар. Цей день має стати днем національної манифестації. Тому явімся ... показати перед чужинцями нашу силу та зорганізованість.

199,5,10,16. Комітет.

ПРИБИЛИ НА ХРЕСТ.

Коли Едвард Колинс, бувший вязень, відмовився приступити до своїх давніх товаришів, вони прибили його 4-цалевими цвяхами до цього деревляного хреста за руки й ноги. Заки його зняли, він утратив багато крови й багато натерпівся. Та він нині виходить з пригоди в шпиталі. Подія сталася в Трокі Ривері, недалеко від Ріно, в стейті Невада.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

БОФАЛО, Н. И.

На поміч С. У. в Рідним Краю.

Дня 14. серпня відбулася на фармі нашого бизнесмена, п. Й. Кіналя, забава з нагоди 25-літньої річниці вінчання громадян Степана і Марії Боднар. А що п. Марія Боднар є активною членицею 49 відділу Союзу Українок, то пару членниць того Союзу влаштували ювилятам ту несподіванку, що запросили членниць і гостей та зладили скромну гостину. Всі присутні гарно забавились на свіжім повітрі, а при тій нагоді не забули про пекучі потреби Рідного Краю. На поклик п. Т. Хоптяка, щоб зробити памятку з цеї забави та зложити жертву на яку народну ціль, п. А. Качор забрала голос та пригадала про страти централі Союзу Українок в Рідному Краю, які спричинила польська влада, розвязуючи цю, таку велику організацію, і забираючи їм усе їх майно. А що на те місце повстала друга організація, „Дружина Княгині Ольги", яка потребує матеріяльної допомоги, щоб розпочати працю, тому бесідниця попросила зложити жертви на ту ціль. Жертвували: ювиляти п. п. Боднарі $2; по $1: М. Сохан, А. Качор, Ю. Гура, Г. Цюпик, М. Менчак, Н. Бабала, С. Войтович, П. Замойський, А. Самуляк, К. Блакита; по 50 ц.: М. Хоптяк, А. Град, А. Блакита, А. Сеніцька, П. Стецюк, Й. Кіналь, А. Снайчук, М. Костецька, М. Бурштинська; по 25 ц.: Ю. Білик, М. Самуляк, О. Макух, М. Вітрова; дрібними датками 50 ц. Разом $18, які переслано через Обєднання, на вище згадану ціль.

Марія Хоптяк.

РОЧЕСТЕР, Н. И.

На визвольну боротьбу.

В нашій рочестерській громаді відбулося 13. серпня ц. р. в ресторані Лавела весілля Петра і Марії Псюк. При гарній забаві гості не забули і за Рідний Край. Під кінець обіду забрав слово Петро Гринів та, пригадавши присутним положення на рідних землях, попросив їх про жертву на визвольну боротьбу. Збіркою занялися пані Микитинська і пані Бігун. Жертви зложили: Петро і Марія Псюк $2; по $1: М. і Л. Микитинські, Й. Триндей; по 50 ц.: П. Лиско, М. Песко, І. Білинський, П. Гринів, пані Сорохтей, пані Баран, п. Данилишин, пані Бігун, Н. Сорохтей, о. В. Турула, К. Воробець; дрібними $3.40. Разом $11.90, які вислано через Обєднання на визвольну боротьбу.

Петро Гринів.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА.

На школу в селі Устечко.

На днях ми отримали з комітету в Устечку, пов. Заліщики, листа з проханням перевести між собою збірку на рідну школу в згаданому селі. Ідучи за тим проханням, у нас переведено збірку, яка принесла $18. Ті гроші вислано через Обєднання на згадану ціль. Зложили: Церква св. Михаїла в Гейзелтоні $10; по $2: О. Костюк, Юстина Аптульська, І Годованець; по $1: С. Глинянський, Г. Петрівка.

О. Костюк.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Для родини полк. Е. Коновальця.

О. М. Підгорецький переслав через Обєднання $7, призначених для родини полк. Е. Коновальця. Гроші зібрано в часі поминальної панахиди в Калдері, Саск., Канада.

САБОТАЖІ ПРИ ЖНИВАХ.

„Комуніст" з 30. 7. 38 подає, що в Білоцерківському районі Київської Области комбайни на полі більше простоюють, як працюють. Голови колхозів саботують працю комбайнів. За те змінено керівництво малосквирського колхозу, але праця через те не покращала. В глушківському колхозі вороги псують комбайни і за те їх не карають. В білоцерківському ремонтному заводі сидять вороги народу і погано ремонтують трактори та комбайни. В районі ушкодила гесенська муха 6,000 гектарів збіжжя. Газета зве цю муху „бичем урожаю". Видно, що в цілій Україні вона багато нашкодила і що врожай уже не такий то добрий, як пишуть.

У золотоноському районі панують антикомбайнові настрої. Дається в знаки поганий ремонт машин і часті їх перестрої. По два дні чекають на полі на приїзд ремонтної майстерні. Внаслідок такого стану в районі комбайни зібрали 2.5 разу менше хліба, як зібрано руками.

Добра інформація.

— Я мав учора дуже добру думку і звернувся до інформаційного детективного бюра, щоб вони мені подали деякі дані про мене. Це добрий спосіб, щоб знати, яку я маю опінію.

— І що вони тобі сказали?

— Порадили мені, щоб я тримався від себе здалека.

ХОЧЕ СТЕРИЛІЗАЦІЇ В КАНАДІ.

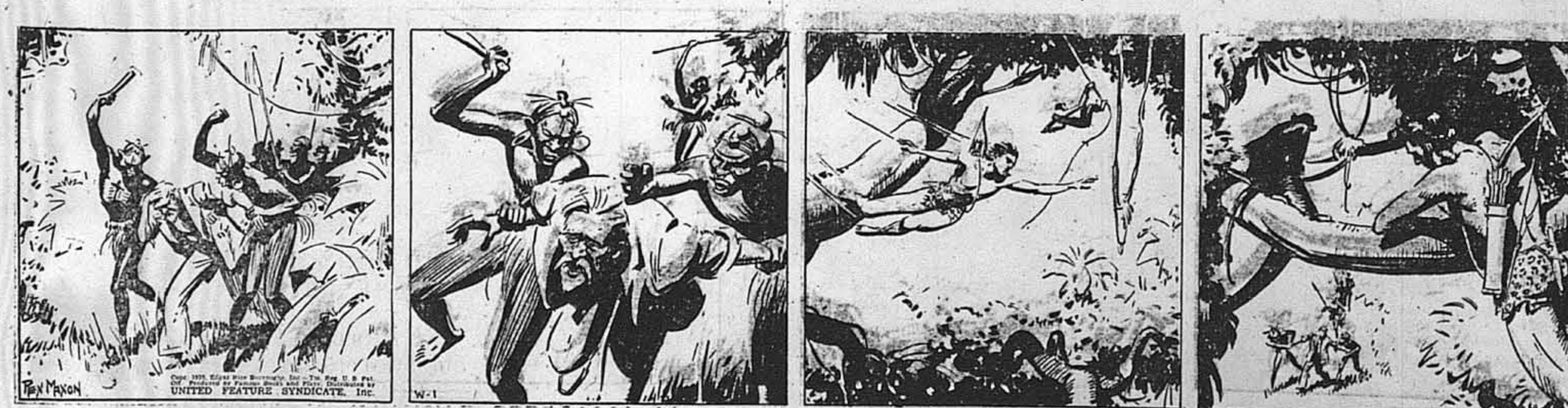
На публичнім мітінгу т. зв. Сервис Клоб у Саскатуні промовляв д-р Френк В. Рошер, котрий сказав, що за яких 50 або 100 літ канадійські шпиталі для умово хорих будуть так переповнені, що для тих хорих треба інших шпиталів. Причиною цього є ця обставина, що число божевільних у Канаді зростає з кожним роком. На це, казав д-р Рошер, є тільки одна рада, а то стерилізація умово недужих. Дотеперішній припис у Саскачевані, сказав д-р Рошер, на підставі якого чоловіки перед заключенням подружжя мають піддатися лікарським оглядинам, є смішний. У Канаді повинен обовязувати закон не тільки, щоб новоженці перед вінчанням піддавалися лікарським оглядинам, але щоб особи, щодо яких є певність, що вони малоумні, безоглядно стерилізувати.

ВІДГОМІН БІЛЕННЯ ПЛОТІВ НА СЕЛІ.

Перед окружним судом у Станиславові відбулася розправа проти селянина І. Козаришина з Монастирчан за побиття солтиса і радного. Оба вони прийшли 23. червня ц. р. до Козаришина і доручили йому, щоб в означеному часі відновив дім і вибудував новий пліт і побілив його. Підс. Козаришин, доведений до розпуки доручениям відновити дім і збудувати пліт у дуже короткому часі та до того ще на передновку, вхопив за косу і кинувся на солтиса Князевича, але він вирвав йому косу. Опісля вхопив за мотику і побив солтиса та радн. Підгірського. Суд засудив Козаришина на 9. місяців вязниці.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (1)

„Рятуйте, рятуйте! Вони мордують мене!" — кричав д-р Брукс, якого схопили дикуни і немилосерно обкладали кулаками та списами. Його голос прошибав нетри і безнадійно гинув у їх далечині. А дикуни, охоплені звірським шалом, на кожний його крик ще більше обкладали його ударами. Біль нещасного справляв тим дикунам якусь садистичну приємність.

Вони сміялися з нього і далі його катували. Ще раз д-р Брукс закликав з цілих своїх грудей „рятуйте" і потім замовк. Бо пощо було кричати? В тих диких нетрах напевно десятки миль довкруги нема ніде милосердної душі, яка хотіла би поспішити йому на поміч. А коли і є денебудь якійсь чоловік, то певно такий же безоглядний, як і ті, що його мордували.

Тому д-р Брукс перестав кричати і погодився з думкою, що прийшлася йому сконати. Та він помилявся. Бо в тих околицях, і то не далеко від цеї трагічної сцени, була людина, яка кожної хвилі готова була наразити своє життя, щоб оборонити невинуватого. Нім був Тарзан. Він безжурно гуляв собі по нетрах, коли нагло зачув слабий крик д-ра Брукса.

Не вагаючись довго, він відразу пустився в сторону крику. А за ним у поспіху гнадась мала Нкіма. Вона догадувалася, що щось сталось і що будуть якісь нові переживання. Вона любила ці переживання таксамо як і Тарзан. По кількох хвилинах вони зблизилися до цеї драматичної сцени настільки, що могли запримітити, в чім річ.